

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

O významu mariánské úcty pro duchovní život farnosti

Bakalářská práce

Autor:	Jiří Doleček
Studijní program:	B7505 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Náboženská výchova
Vedoucí práce:	Ing. et Mgr. et ThLic. Jiří Heblt
Oponent práce:	PhDr. Radek Martinek, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Jiří Doleček
Studium:	P19K0238
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Náboženská výchova
Název bakalářské práce:	O významu mariánské úcty pro duchovní život farnosti
Název bakalářské práce AJ:	The importance of a devotion to Virgin Mary for the spiritual life of a parish.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce bude zaměřena na objasnění úlohy Panny Marie jako předobrazu a vzoru církve s ohledem na rozvinutí tématu úcty k Matce Boží a jejího významu pro duchovní život jednotlivce i farního společenství.

Ve spekulativní části bude cílem ukázat, že úcta k Matce Boží Panně Marii nebrání, ale spíše napomáhá a přispívá k vzrůstu úcty k Bohu- Nejsvětější Trojici a k prohlubování vzájemných přátelských vztahů mezi křesťany.

Jeruzalémská bible (Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2009)

Dokumenty Druhého vat.koncilu (Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 2002)

Katechismus katolické církve (Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 2001)

Dokumenty mezinárodní teologické komise 1969-2017

Dogmatika pro studium a pastorači (Gerhard Ludwig Müller, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 2010)

Maria nedostižná Panna a svatá Bohorodička I. a II. díl (sv. Petr Kanisius)

Maria (Hans Urs von Balthasar, Scriptum 1991)

Maria z Nazareta (Trinitas)

Matka Páně (Romano Guardini, Křesťanská akademie Řím 1974)

Slovník spirituality (Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1999)

Zadávající pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Ing. et Mgr. et ThLic. Jiří Heblt

Oponent: PhDr. Radek Martinek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 12.3.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou závěrečnou práci vypracoval pod vedením vedoucího závěrečné práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 25.11.2023

Jiří Doleček

Poděkování

Děkuji Ing. et Mgr. et ThLic. Jířímu Hebltovi za odborné vedení a věcné připomínky při psaní své bakalářské práce. Děkuji též manželce Heleně za trpělivou a vytrvalou podporu při studiu i psaní této práce, a také mnoha dalším lidem, kteří mi jakýmkoliv způsobem pomáhali – ať už radou, povzbuzením, či modlitbou.

Anotace

DOLEČEK, Jiří. *O významu mariánské úcty pro duchovní život farnosti*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 32 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce O významu mariánské úcty pro duchovní život farnosti je psána za použití spásně dějinné metody s cílem poukázat na důležitost poslání Panny Marie v církvi i ve světě, a to jak v dějinách lidstva, tak v současnosti.

První kapitola poskytuje informace o předobrazech Panny Marie ve Starém zákoně, o jejím životě z knih Nového zákona a v poslední části o vývoji daného tématu v nauce církevních otců, v církevních a teologických tradicích i v magisteriu církve.

Druhá kapitola popisuje význam společného slavení liturgie, svátostí a společenství ve farnosti. Také se zmiňuje o praxi křesťanů v konání náboženských poutí, duchovních obnov a projevech lidové zbožnosti.

Ve třetí kapitole jsou shrnuty mariánské svátky a období, v nichž se církev konkrétněji zaměřuje na postavu Matky Boží Panny Marie.

V neposlední řadě je zde popsána důležitost zasvěcení Panně Marii – jak jednotlivců, tak celých společenství – s cílem dosažení míru a pokoje na cestě spásy putující církve i lidstva.

Klíčová slova

Dogma, lidová zbožnost, mariánská úcta, společenství, zasvěcení

Annotation

DOLEČEK, Jiří. About the *Significance of the Marian Devotion for Spiritual Life of a Parish*. Hradec Králové: Faculty of Education. University of Hradec Králové, 2023. 32 pages. Bachelor thesis.

The thesis About the Significance of the Marian Devotion for Spiritual Life of a Parish is written according to the salvation-historical method, aiming to highlight the importance of the mission of the Virgin Mary in the church and in the world, both in the history of humanity and in the present.

The first chapter provides information about the foretold of the Virgin Mary in the Old Testament, her life from the books of the New Testament, and the development of the topic in the teachings of the Church Fathers, in church and theological traditions, and in the magisterium of the church.

The second chapter describes the importance of the communal celebration of liturgy, sacraments, and community in a parish. It also mentions the practices of Christians in religious pilgrimages, spiritual renewals, and expressions of popular piety.

In the third chapter, Marian feasts and periods in which the church specifically focuses on the figure of the Mother of God, the Virgin Mary, are summarized.

Last but not least, the importance of consecration to the Virgin Mary is described, both for individuals and entire communities, aiming to achieve peace and tranquility on the journey of salvation for the church and humanity.

Keywords

Community, consecration, dogma, folk piety, Marian devotion

Obsah

Úvod.....	9
1 Maria.....	10
1.1 Etymologie jména Maria.....	10
1.2 Mariiny předobrazy ve Starém zákoně	10
1.2.1 Maria jako žena drtící hlavu hada.....	10
1.2.2 Maria jako Noemova archa.....	11
1.2.3 Maria jako Gedeonovo rouno	11
1.2.4 Maria jako oblak vystupující z moře	11
1.2.5 Maria jako žebřík v Jákobově snu	12
1.2.6 Maria jako nová Eva	12
1.2.7 Mariin předobraz v postavách některých žen Starého zákona.....	12
1.2.8 Maria jako Archa úmluvy	14
1.3 Maria v Novém zákoně.....	14
1.3.1 Maria v evangeliu podle Marka	14
1.3.2 Maria v evangeliu podle Matouše.....	15
1.3.3 Maria v evangeliu podle Lukáše.....	15
1.3.4 Maria v evangeliu podle Jana	16
1.3.5 Maria ve Skutcích apoštolů.....	17
1.3.6 Maria v knize Zjevení svatého Jana.....	17
1.4 Maria v nauce církevních otců.....	18
1.5 Maria v církevních a teologických tradicích.....	19
1.6 Maria v magisteriu	21
1.6.1 Dogma o Mariině Neposkvrněném početí	21
1.6.2 Dogma o Mariině Božím mateřství	22
1.6.3 Dogma Maria – vždy Panna.....	22
1.6.4 Dogma o Mariině nanebevzetí.....	22

2	Duchovní život farnosti	23
2.1	Liturgický rok	23
2.2	Slavení svátostí	23
2.3	Společenství ve farnosti	24
2.4	Duchovní obnovy, poutě	25
2.5	Lidová zbožnost	26
3	Význam a formy mariánské úcty v životě farnosti	27
3.1	Mariánské svátky a slavnosti během liturgického roku	27
3.1.1	Slavnost Matky Boží, Panny Marie	27
3.1.2	Svátek uvedení Páně do chrámu	28
3.1.3	Slavnost Zvěstování Páně	28
3.1.4	Slavnost Navštívení Panny Marie	28
3.1.5	Svátek Narození Panny Marie	29
3.1.6	Slavnost Panny Marie, počaté bez poskvrny prvotního hříchu	29
3.2	Liturgická období se zaměřením na Pannu Marii	29
3.2.1	Doba adventní	29
3.2.2	Roráty	30
3.2.3	Doba vánoční	30
3.2.4	Mariánské měsíce květen a říjen	31
3.3	Zasvěcení Panně Marii	32
3.4	Mariánská společenství	34
	Závěr	36
	Seznam použité literatury	37

Úvod

V této práci se chci věnovat tématu z oblasti mariologie a pastorální teologie, zabývající se významem mariánské úcty pro duchovní rozvoj farního společenství.

Chci zkoumat, zda mariánská úcta má i v dnešní době význam pro život farnosti, případně oživení víry, a ukázat na prostředky, které tomu mohou pomoci.

Dále bych chtěl touto prací sledovat, zdali toto téma může přispět k řešení problému stagnace křesťanské víry jak jednotlivců, tak celé společnosti, a případně nabídnout možné východisko. V neposlední řadě bych chtěl touto prací pomoci všem, kdo by se chtěli o daném tématu a osobě Panny Marie dozvědět více informací – ať už pro osobní potřebu, či jen ze zvědavosti.

Bakalářskou práci budu psát podle spásně dějinné metody, která koresponduje s doporučením dekretu Druhého vatikánského koncilu *Optatam Totius*, a s její pomocí se snažit objasnit otázky, které z daného tématu mohou přirozeně vyvstávat. Mohou to být např. různé krize společnosti, jako např. války, sociální nespravedlnost, klerikalismus, polarizace v různých církevních společenstvích aj.

Práci zpracovávám z dostupných pramenů uvedených v seznamu literatury, kterými jsou Písmo svaté, dokumenty vytvořené na základě Druhého vatikánského koncilu, jako např. Katechismus katolické církve či Dokumenty II. vatikánského koncilu. Dále jde o různá díla teologů dvacátého století, ale i doby dřívější.

1 Maria

1.1 Etymologie jména Maria

Maria je ženské křestní jméno, které má hebrejský původ a v hebrejštině zní jako *Mirjam*. Jméno *Maria* se v Bibli objevuje nejdříve v řeckých překladech, později i v latinských. Protože se takto jmenovala i Mojžíšova sestra, přisuzují někteří badatelé jménu egyptský původ a odvozují jej ze slov *merit amm*, což doslova znamená *milovaná bohem*. Jméno by také mohlo pocházet z aramejštiny. *Marie*, respektive *Marjam*, by pak znamenalo *kapka moře*, ale také *princezna* nebo *dáma*.¹

1.2 Mariiny předobrazy ve Starém zákoně

Maria se ve světle Písma svatého navenek podobá svým současnicím, ženám lidu starozákonní smlouvy, které věrně zachovávají Zákon. I její jméno je v izraelském národě hojně rozšířeno.² Při hlubším zkoumání Písma, s vědomím, že Nový zákon je naplněním Zákona starého, církev velice záhy objevila v Marii předobrazy Starého zákona.³

1.2.1 Maria jako žena drtící hlavu hada

Místo, kde se poprvé setkáváme se situací, v níž můžeme objevit předobraz Panny Marie, je ve třetí kapitole knihy Genesis po prvotním hříchu lidí. Bůh ustanovuje nepřátelství mezi hadem a ženou a jejím potomstvem. Toto potomstvo rozdrtí hadovi hlavu, kdežto had zasáhne pouze jeho patu.⁴

Dnes víme, že postava ženy a jejího potomstva v sobě zahrnuje obě skutečnosti, mariologickou i ekleziologickou. Maria, Matka Boží, a její Syn Ježíš Kristus na jedné straně a církev, Izrael Nové Smlouvy na straně druhé, vítězí nad Zlým a zlem, i když musí prožívat na určený čas utrpení při putování pouští tohoto světa.⁵

¹ Srov. KANISIUS, Petr. *Maria, nedostižná Panna a svatá Bohorodička, díl I*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1998, s. 13–14.

² Srov. LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie: Maria*, 5. vyd. Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1981, s. 213.

³ Srov. tamtéž, s. 157.

⁴ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Gn 3,15.

⁵ Srov. KOLEKTIV AUTORŮ. *Maria z Nazareta*. Svitavy: Trinitas, 2003, s. 89.

1.2.2 Maria jako Noemova archa

Mariánský pohled lze aplikovat i na další příběh z biblických pradějin, a to konkrétně na příběh o potopě světa. Stejně jako se Noemova archa stala útočištěm pro ty, kdo do ní vstoupili a přečkali v ní ničivé působení vod potopy⁶, může Panna Maria nabídnout útočiště a ochranu před ničivým působením nepřítele spásy, pro ty, kdo vejdou do její „školy“ a najdou v Marii svůj vzor k následování a uposlechnou jejích rad.⁷

1.2.3 Maria jako Gedeonovo rouno

Přejděme k dalšímu předobrazu Panny Marie ve Starém zákoně, kterým je zrosené Gedeonovo rouno uprostřed suché země. Zrosené rouno má být pro Gedeona znamením od Jahveho, že Hospodin splní svůj slib daný Gedeonovi a dojde vítězství nad Midjanity, utlačovateli izraelského národa.⁸

Jako na rouno sestoupila zázračně rosa, tak na Marii sestoupí Duch svatý, jehož působením se Maria stane Matkou Boží i Matkou naší v řádu milosti a přinese lidem spásu, záchranu a život v osobě svého Syna Ježíše Krista.⁹

1.2.4 Maria jako oblak vystupující z moře

Dalším znamením spojeným s vodou, ve kterém mnozí svatí otcové viděli mariánský prvek, je v příběhu o oblaku vystupujícím z moře. Tento oblak, přinášející životodárnou vláhu, přichází jako důkaz Hospodinovy přítomnosti v jednání proroka Eliáše. Bůh neopouští svůj lid, i když je mu nevěrný a chodí za jinými bohy.¹⁰ V obláčku je nasnadě vidět předobraz Panny Marie, která přináší světu spásu v osobě svého syna Spasitele Ježíše Krista, kterého izraelský národ celá staletí očekával.

⁶ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Gn 6,9.

⁷ Srov. tamtéž, Jan 2,5.

⁸ Srov. tamtéž, Sdc 6,36–38.

⁹ Srov. *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 968, 972.

¹⁰ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, 1.Král 18,41–45.

1.2.5 Maria jako žebřík v Jákobově snu

Velmi významný příběh pro Izraelity je ve dvacáté osmé kapitole knihy Genesis, popisující praotce Jákoba, který vidí ve snu žebřík sahající až do nebe, po němž vystupují a sestupují Boží andělé. Zde dostane Jákob od Hospodina, podobně jako Abrahám, příslib nové země a hojného požehnání pro budoucí pokolení.¹¹

Na Marii lze vztáhnout tento obraz žebříku, po němž se vystupuje k Bohu a po němž sestoupil Bůh k lidem.¹²

1.2.6 Maria jako nová Eva

První žena Starého zákona, s níž je dávána do souvislosti Panna Maria, je Eva, která se stala matkou všech živých.¹³ Avšak živých podle těla, neboť svou neposlušností Bohu ztratila nadpřirozený život a také svou původní důstojnost, která ji činila dítětem Božím. Spojení Marie a Evy patří k nejstarší mariologii. Mnozí církevní otcové s oblibou používali toto spojení ve svých kázáních.¹⁴

Ztratit vztah se živým Bohem, založený na poslušnosti z lásky, jak se to podařilo Evě, znamená smrt. Nikoli však smrt časnou, ale věčnou. Velmi výstižná jsou v tomto kontextu slova svatého Augustina: „*Eva si zasloužila pro svou neposlušnost trest, Maria skrze poslušnost milost.*“¹⁵

1.2.7 Mariin předobraz v postavách některých žen Starého zákona

Pojďme se podívat na další postavy žen Starého zákona, ve kterých můžeme spatřit podobnost s Matkou Boží Pannou Marií.

Jednou z nich je Anna, neplodná manželka Elkana z Ramy, jejíž pokorná modlitba za narození dítěte je na příslib proroka Eliho vyslyšena. Porodí syna Samuela, který rostl postavou i milostí, a to jak u Jahveho, tak u lidí. Co však nejvíce připodobňuje Annu Panně Marii, je její chvalozpěv, který je určitým prototypem Mariina magnificat. V něm

¹¹ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Gn 28,12.

¹² Srov. *Katechismus katolické církve*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, čl. 969.

¹³ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Gn 3,20.

¹⁴ Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, LG čl. 56.

¹⁵ Srov. KANISIUS, Petr. *Maria, nedostižná Panna a svatá Bohorodička, díl II*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1998, s. 38.

se Anna poníženě staví do role pokorné Hospodinovy služebnice, která ví, že vše může dostat pouze od Hospodina i navzdory lidské bezmoci.¹⁶

Další podobnou spojitost se životem Marie můžeme vidět v příběhu Moabky Rút. Pro svou pokoru a lásku ke své tchyni Noemi je ochotna opustit svůj lid a následovat ji při jejím návratu z vyhnanství zpět k izraelskému národu. Svým pokorným jednáním nalezne přízeň u vzdáleného příbuzného Noemi, Boaze, za něhož je později provdána. Počne a porodí syna Obéda, který se stane otcem Jessea, otce krále Davida.¹⁷ Takto se Rút stává součástí Mesiášova rodokmenu a příkladem důležitosti „obyčejných“ žen v dějinách Izraele a dějinách spásy.¹⁸

Jiný případ ženy, kterou můžeme považovat za předobraz Panny Marie, je v příběhu o zbožné Judit, izraelské vdově, která zůstává věrná svému muži i po jeho smrti. S pevnou vírou v Hospodina se vydává do nepřátelského tábora Asyřanů, kde usmrcením Holoferna, obávaného asyrského generála, zachraňuje izraelský lid před zkázou.¹⁹ V životě Rút můžeme obdivovat její ctnosti čistoty, statečnosti a heroické víry v Hospodina.

Holofernes připomíná satana a Judit Matku Boží, která se pro Kristovy zásluhy a Boží vyvolení podílí na satanově velkém ponížení a porážce.

Poslední žena, kterou bychom zde chtěli zmínit, je Ester, krásná Židovka, která se stane manželkou perského krále Achašvéroše, a stejně jako Judit, i ona se stává prostřednicí záchrany izraelského národa před nenávisť králova velmože Aman, který usiluje o úplné vyhlazení všech Židů. Mardochej, adoptivní otec Ester, odmítne pokleknout před Amanem a podnítí jeho nenávisť ke všem Židům. Téměř se mu podaří svými intrikami docílit králova souhlasu ke genocidě vyvoleného národa v celé říši. Díky své hluboké víře, důvěryplné modlitbě a heroické odvaze odhalí Ester králi Amanovy úmysly a dosáhne královy milosti pro Izraelity a pomsty na Amanovi.²⁰

¹⁶ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, 1.Sam 1,17–18.

¹⁷ Srov. tamtéž, Rut 4,13–17.

¹⁸ Srov. KOLEKTIV AUTORŮ. *Maria z Nazareta*. Svitavy: Trinitas, 2003, s. 41.

¹⁹ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Jdt 13,8.

²⁰ Srov. tamtéž, Est 7,9–10.

1.2.8 Maria jako Archa úmluvy

Předobraz, který vyniká nad výše uvedenými, je stan schůzky s Archou úmluvy uvnitř. Jako se stan s archou zahalil do oblaku, když v něm Mojžíš rozmlouval s Hospodinem a jenž byl pro Izraelity důkazem Hospodinovy přítomnosti²¹, tak lze vidět jistou podobnost při Mariině početí z Ducha svatého. Mariino lůno se stává schránou, která v sobě nese vtěleného Boha, na kterého lidstvo celé dějiny čekalo. A Maria neváhá a ihned jedná. Spěchá pomoci své příbuzné Alžbětě v jejím těhotenství. Ta v Duchu svatém rozpoznává v Mariině lůně Spasitele světa a vzdává jí neobyčejný hold a poctu.²²

1.3 Maria v Novém zákoně

Středem Nového zákona je radostná zvěst o naplnění Božího zjevení v dějinách lidstva, které se uskutečnilo příchodem Božího Syna Ježíše z Nazareta na svět, jak bylo předpovídáno proroky Starého zákona.

Evangelia, první čtyři knihy Nového zákona, přinášejí informace o Panně Marii a jsou nejstarším písemným dokladem o životě Marie, a také jediným spolehlivým pramenem informací o ní.

1.3.1 Maria v evangeliu podle Marka

Nejprve se zastavme u nejstaršího evangelia, Markova, kde najdeme dvě zmínky o Marii. První je ve vyprávění z období Ježíšovy veřejné činnosti, kdy při jeho promluvě k lidu přišla jeho matka a jeho bratři a chtějí si ho dát zavolat. Ježíš využívá situaci k tomu, aby posluchačům ukázal, že k němu se může vztahovat každý člověk a může se přičlenit k jeho „duchovní“ rodině tím, když slyší Boží slovo a podle něho jedná.²³ Mohlo by se zdát, že Ježíšova řečnická otázka „Kdo je má matka?“ je nevhodná vzhledem k jeho matce. Pozorný čtenář evangelií však ví, že Panna Maria je první osobou, která Boží slovo poslouchala, uchovávala ve svém srdci a uskutečňovala do té míry, že se v jejím lůně stalo člověkem a přineslo spásu celému lidskému rodu.

²¹ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Ex 40,34–38.

²² Srov. KANISIUS, Petr. *Maria, nedostižná Panna a svatá Bohorodička, díl II*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1998, s. 5.

²³ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Mk 3,31–35.

Podruhé je Maria v Markově evangeliu zmíněna při Ježíšově návštěvě synagogy v Nazaretě. Lidé jsou celí udivení nad Ježíšovou moudrostí a nemohou pochopit, kde se to u něho vzalo, když přece dobře znají jeho původ i pokrevní rodinu.²⁴ Paradoxně to v lidech vzbuzuje spíše skepsi než touhu více poznat Ježíše. Určitě však tento příběh pomohl v argumentech proti pozdějším heretikům popírajícím pravé Ježíšovo lidství.

1.3.2 Maria v evangeliu podle Matouše

Evangelista Matouš se snaží pomocí starozákonního dokazování Písma dosvědčit, že Ježíš z Nazareta je slíbený Mesiáš Židů, pocházející z Davidova rodu, a také zachránce pohanů. K tomu používá židovských představ a metod. Svě tvrzení opírá též o Marii, která je na tehdejší dobu neobvykle zahrnuta do Ježíšova rodokmene jako jeho Matka. Matoušovo evangelium uvádí Josefovo pěstounství Božího Syna a vědomě vylučuje jeho přirozené otcovství. Rodokmen slouží Matoušovi jako důkaz, že Ježíš je dědicem Božích zaslíbení daných Abrahámovi a Davidovi.²⁵ Též nabízí určitý pohled na Mariino početí, ve světle Izaiášova proroctví o narození syna Immanuela, které bylo, jak církev věří, z moci Ducha svatého, a ne z vůle muže.²⁶

1.3.3 Maria v evangeliu podle Lukáše

Třetí evangelium, svatého Lukáše, poskytuje ze všech evangelií nejvíce informací o životě Panny Marie i o ní samotné, zvláště o její víře v Boha. Při zvěstování anděla jsou pastýři vyzváni, aby se radovali z narození Spasitele. Tato významná událost narození Mesiáše, kterou Lukáš jako jediný z evangelistů podrobně popisuje, byla předpovídána některými starozákonními proroky.²⁷

Jedna z nejvýznamnějších zpráv Lukášova evangelia o Panně Marii tkví v popisu Mariina vztahu k Ježíši a jeho slovu, jak jej věrně uchovávala ve svém srdci a rozvažovala o něm.

²⁴ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Mk 6,2–3.

²⁵ Srov. PETRI, Heinrich et al. *Učení o Marii*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1996, s. 25.

²⁶ Srov. LAURENTIN, René. *Pojednání o Panně Marii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 18.

²⁷ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Zach 9,9–19, Sof 3,14–17, Joel 2,21–27.

To byl určitý program jejího života, který po celý život věrně a vytrvale uskutečňovala až do své největší zkoušky, Ježíšovy smrti na kříži. V tom je Maria vzorem pro všechna pokolení a též vzorem Církve.²⁸

Mariině víře a jejímu vztahu k Bohu lze nejlépe porozumět z jejích slov ve chvalo zpěvu Magnificat.²⁹ V něm můžeme obdivovat její pokoru, s jakou se staví v modlitbě před Hospodina, a též její ctnost spravedlnosti, která jí dává poznat její místo před lidmi.³⁰

1.3.4 Maria v evangeliu podle Jana

V posledním, Janově evangeliu najdeme zmínku o Marii ve dvou případech. Poprvé se s ní setkáváme na svatbě v Káně galilejské, kde Ježíš vykonává svůj první zázrak, přesněji řečeno, své první veřejné znamení. Poté, co svatebčanům došlo na hostině víno, proměňuje Ježíš na žádost své Matky donesenou vodu ve víno a díky této události se rodí víra učedníků v Ježíše jako Mesiáše.³¹ Tuto událost velice pěkně vysvětluje ve své encyklice papež Jan Pavel II.³²

Podruhé najdeme Pannu Marii v Janově evangeliu na Kalvárii pod křížem, na němž prolévá Ježíš svou krev jako oběť za spásu světa. Svou Matku, stejně jako v Káně při proměnění vody, oslovuje Ježíš podivuhodně titulem „Ženo“! Nabízí se nám interpretace zmíněné pasáže z knihy Genesis 3,15, kde Bůh ustanovuje nepřátelství mezi hadem a ženou.

Zároveň zde svěřuje Marii svého věrného učedníka Jana za syna, který jako jediný z apoštolů zůstal s Ježíšem v Jeho nejtěžších chvílích života. Stejně tak vybízí Jana, aby přijal Marii za svou Matku.³³ Zde se rodí Církev, kde Jan představuje každého věřícího křesťana a Panna Maria Církev.³⁴

²⁸ Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, LG čl. 58.

²⁹ Srov. PAVEL, Jan II. *Redemptoris Mater, Encyklika papeže Jana Pavla II.* Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1995, čl. 35.

³⁰ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Lk 1,48.

³¹ Srov. tamtéž, Jan 2,1.

³² Srov. PAVEL, Jan II. *Redemptoris Mater, Encyklika papeže Jana Pavla II.* Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1995, čl. 21.

³³ Srov. PAVEL, Jan II. *Redemptoris Mater, Encyklika papeže Jana Pavla II.* Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1995, Jan 19,25–27.

³⁴ Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, LG čl. 62.

Zdá se, jako by Jan Lukášovi informace o Panně Marii upřesňoval a prohluboval. Je nasnadě vidět, že je to díky Janově výjimečně blízkému vztahu ke Kristově matce, kterou k sobě přijal na Kalvárii.³⁵

1.3.5 Maria ve Skutcích apoštolů

Další kniha Nového zákona, která popisuje vznik a život prvotní církve, jsou Skutky apoštolů. Matku Boží najdeme hned na začátku knihy, kdy se spolu s apoštoly a dalšími ženami modlí ve večeradle za seslání slíbeného Ducha svatého.³⁶ Maria, snoubenka Ducha svatého, stojí u zrodu Církve, a stejně jako se stala fyzicky matkou Krista, tak se nyní stává duchovně matkou mystického těla Kristova.³⁷

1.3.6 Maria v knize Zjevení svatého Jana

Poslední kniha, kde můžeme nazírat tajemství Panny Marie, je kniha Zjevení svatého Jana. Maria zde není konkrétně zmiňována, ale je mnohými ztotožňována se ženou oděnou sluncem, s měsícem pod nohama a s korunou z dvanácti hvězd kolem hlavy.³⁸ Tato postava ženy byla v historii vykládána různými způsoby. Někteří v ní viděli přímý odkaz na Pannu Marii, zejména ve středověku, později naopak především samotnou církev. Dnes jsou oba tyto názory přijímány a navzájem respektovány. Tak jak lze v Panně Marii spatřovat předobraz církve, nelze nevidět v ženě oděné sluncem konkrétní osobu Matky Boží. Obě tyto skutečnosti se podivuhodným způsobem prolínají a neodporují si. Církev i Maria rodí duchovně Krista do světa. Maria skrze své mateřské prostřednictví³⁹, církev skrze svou službu udělování svátostí.⁴⁰

³⁵ Srov. CANTALAMESSA, Raniero. *Maria, zrcadlo církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995, s. 132.

³⁶ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Sk 1,13–14.

³⁷ Srov. *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 963.

³⁸ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Zj12, 1–2.

³⁹ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 52.

⁴⁰ Srov. MÜLLER, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium i pastoraci*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 649.

Apokalypsa dramaticky popisuje putování církve dějinami v eschatologickém smyslu a má být povzbuzením křesťanům k věrnosti ve víře v následování Pána s příslibem přemožení zla a nastolení nového nebe a nové země, kde už nebude žádné bolesti ani nářku.⁴¹

1.4 Maria v nauce církevních otců

Patristickým obdobím neboli obdobím církevních otců rozumíme období od Janova evangelia po Efezský koncil na Východě a smrt svatého Augustina na Západě. Církevní otcové už nevytváří nové knihy, které by byly součástí Božího zjevení, a tak případně zahrnuty do kánonu knih Nového zákona. Jejich cílem je osvětlovat a vysvětlovat smysl Písma, aby mohlo přinášet plody v životě křesťanů.

Po období určitého mlčení a řekněme zrání tématu Matky Boží v prvotní církvi si otcové v druhé polovině druhého století všimli teologického významu Panny Marie a její paralely s Evou. Svatý Justin na toto téma poukázal a svatý Irenej ho teologicky prohloubil.

Od konce druhého století do poloviny čtvrtého století se stávají předmětem úvah Mariino mateřství, panenství a svatost. Tyto úvahy však sledovaly principiálně christologické cíle a staly se oporou proti různým herezím té doby. Mezi nejznámější patří spor biskupů Nestoria a Cyrila Alexandrijského o božskou a lidskou přirozenost Ježíše Krista. Oficiální uznání titulu theotokos pro Pannu Marii rozhodlo ke schválení hypostatické unie Božího Syna.⁴²

Velmi obtížné se zdálo najít řešení ohledně Mariina panenství při početí z Ducha svatého. Tuto problematiku se podařilo osvětlit díky teologickým výkladům svatých Jeronýma, Ambrože a Augustina.

Dlouhým vývojem prošla otázka Mariiny svatosti, která byla definitivně ukončena vyhlášením dogmatu o Neposkvrněném početí Panny Marie roku 1854 papežem Piem IX. ex cathedra. Podobně tomu bylo také ohledně Mariina nanebevzetí.⁴³

⁴¹ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Zj 21,1–5.

⁴² Srov. KOLEKTIV AUTORŮ. *Maria z Nazareta*. Svitavy: Trinitas, 2003, s. 145–148.

⁴³ Srov. LAURENTIN, R. *Pojednání o Panně Marii*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 37–43.

1.5 Maria v církevních a teologických tradicích

Teologie nemůže opomíjet historický vývoj a studium posvátné tradice, ale snaží se moudře odhalovat smysl a význam zjevené pravdy, především o Bohu, ale také o ostatních skutečnostech, které k němu vedou.⁴⁴ Sem patří i fenomén osoby Matky Boží Panny Marie.

Maria byla v dějinách církve poznávána postupně na základě Písma svatého, a v prvních staletích částečně i z ústního podání zaznamenaného v apokryfech.⁴⁵ Od nich se však církev na poli teologie brzy distancovala.

První větší díla o Panně Marii můžeme nalézt v homiliích a kázáních, vzniklých během raného středověku v mnišském prostředí klášterů. V mnišské teologii čteme výrazy jako milosrdná Matka, slavná královna, prostřednice mezi Kristem a církví. Přesto se stále více dostává do popředí racionální myšlení. Dochází k určité symbióze mezi vteologií obecně přítomným tajemstvím a lidským racionálním myšlením.⁴⁶ Mezi nejznámější představitele této doby patří sv. Bernard z Clairvaux.

V období vrcholného středověku přechází mariánská teologie z klášterů na univerzity, kde scholastikové vedou disputace o Panně Marii, především na téma jejího Neposkvrněného početí a nanebevzetí. Velký podíl na nauce o Neposkvrněném početí má františkánský teolog a filozof Jan Duns Scotus, přezdívaný také *doctor marianus* (neboli *doctor subtilis*).

Postupem času však intelektuální bádání přestalo být užitečné pro víru běžného lidu a též vlivem krize v církvi začaly vznikat nové proudy zbožnosti, zahrnující také úctu k Panně Marii. Jedno z děl této doby, které vyniká nad ostatní, je kniha O následování Krista od Tomáše Kempenského.

Patnácté století můžeme charakterizovat odcizením liturgie Božímu lidu svou abstraktností a komplikovaným systémem, což se projevilo nástupem reformace a protestantismu. Mariologie té doby se organicky nerozvíjí a reformátoři odsouvají mariánské téma stranou. Ani tridentský koncil potřebné mariologické otázky neřešil.

⁴⁴ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 25.

⁴⁵ Srov. LAURENTIN, René. *Pojednání o Panně Marii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 51.

⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 72, 73.

Postupem času se však reformátoři postavili odmítavě jak k otázkám mariologickým, sacramentologickým, tak k nauce o světcích. Jediné skutečnosti, které uznávali, byly *sola fide, sola scriptura, sola gratia*.⁴⁷

V sedmnáctém a osmnáctém století vidíme změnu, která přichází ze zemí nedotčených protestantismem, Španělska a Itálie. Vznikají nová teologická díla a Panna Maria se dostává do centra pozornosti. Významnými osobnostmi tohoto období byli např. Jan Eudes, Grignon z Montfortu a Alfons z Liguori.

Po ochladnutí osvícenských ideálů a určitém vystřízlivění, způsobeném válkami a četným utrpením, přichází období romantismu, kdy se mariánská úcta opět těší široké oblibě věřících. Důležitou roli sehrála četná zjevení Panny Marie. Roku 1531 se v Latinské Americe událo zjevení v mexickém městě Guadalupe Janu Didakovi Cuauhtlatoatzinovi, 1830 v Paříži řeholnici Kateřině Labouré a roku 1858 ve francouzských Lurdech mladé dívce Bernardetě Soubirous.

Městečko Lurdy se stalo jedním z nejznámějších poutních míst Evropy. Zjevení se událo čtyři roky po vyhlášení dogmatu o Neposkvrněném početí Panny Marie papežem Piem IX. Jedním z důvodů uznání pravosti zjevení byl fakt, že se Matka Boží nepředstavila Bernardetě svým jménem, ale teologickým termínem Neposkvrněné početí.

Díky rozvoji mariánské úcty se v tomto období začaly znovu stavět kostely zasvěcené Panně Marii, zaváděly se nové mariánské svátky a konaly se mariánské poutě. Mnohdy však docházelo též k nezdravým projevům mariánské úcty způsobené vlivem četné nekvalitní odborné mariánské literatury a mizerného umění. To se stávalo terčem kritiky tehdejších teologů, mezi něž patřili např. John Henry Newman a Matthias Joseph Scheeben.⁴⁸

Dnešní církev čerpá náměty, důvody a podněty k prohloubení úcty k Matce Boží z nevyčerpatelného pramene tradice v moci Ducha svatého a v nepřetržitém naslouchání Božímu slovu.⁴⁹ Ve dvacátém století bylo téma Panny Marie podivuhodně prohloubeno v teologickém prostředí tehdejšími významnými teology a filozofy, mezi kterými můžeme zmínit např. Romana Guardiniho, Hanse-Urse von Balthasara, Huga Rahnera

⁴⁷ Srov. MÜLLER, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium i pastorači*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 72.

⁴⁸ Srov. LAURENTIN, René. *Pojednání o Panně Marii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 84.

⁴⁹ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 137.

nebo sv. Jana Pavla Druhého. Personalismus a lidská osoba se staly důležitou součástí teologie a v tomto duchu je také nahlíženo na Marii jako na pravý předobraz církve a člověka.

1.6 Maria v magisteriu

Pro rozvoj mariologie byl učitelský úřad církve zcela nepostradatelný, a to až do té míry, že ho někteří odborníci považovali za hlavní pramen. Učitelský úřad však jen bděle zamezil nebezpečným naukovým deviacím tykajícím se Mariina Neposkvrněného početí a nanebevzetí. Po uvážení dlouhodobém zrání daných témat neváhal dogmata vyhlásit ex cathedra, aby byly uchráněny relativizace v pozdějších dobách.^{50 51}

Důležitou podobu a význam získala mariologie vlivem církevních dokumentů vytvořených koncilními otci na Druhém vatikánském koncilu, a to konkrétně v osmé kapitole konstituce o církvi *Lumen gentium*, věnující se osobě Panny Marie.

Další významný dokument navazující na učení Druhého vatikánského koncilu je bezesporu encyklika *Redemptoris Mater*, vydaná roku 1987, kterou chtěl papež Jan Pavel II. nauku o Marii ještě více prohloubit a přiblížit víře lidu.

Zde uvádím dogmata ne chronologicky, jak byla vyhlášena církví v průběhu dějin, ale významově, jak se dané skutečnosti v životě Marie postupně udály.

1.6.1 Dogma o Mariině Neposkvrněném početí

Jak církev věří a závazně učí, s Marií přišla plnost času a začíná se uskutečňovat nový plán spásy.⁵² Pravé lidství přijal Ježíš Kristus z Marie Panny, manželky Josefa, který pocházel z Davidova rodu.⁵³ K tomuto úkolu byla Maria od věčnosti předurčena, a proto také uchráněna poskvrny hříchu dědičného i osobního už od svého početí.⁵⁴

⁵⁰ Srov. tamtéž, čl. 28.

⁵¹ Srov. MÜLLER, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium i pastoraci*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 81.

⁵² Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, LG čl. 55.

⁵³ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Lk 2,4.

⁵⁴ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 46.

Toto si církev během staletí uvědomovala a ústy papeže Pia IX. roku 1854 slavnostně vyhlásila v dogmatu o Neposkvrněném početí Marie.⁵⁵

1.6.2 Dogma o Mariině Božím mateřství

Ještě předtím však bylo třeba hájit Kristovo pravé lidství před herezemi gnosticizmu a doketizmu. Proto církev vyhlásila roku 431 na koncilu v Efesu první mariánské dogma, prohlašující Marii skutečnou Ježíšovu matkou, a zároveň byl Marii připsán titul *Bohorodička*, řecky *Theotokos*⁵⁶, který jednoznačně stanoví, že ona je matkou člověka, který je současně i Bůh.⁵⁷

1.6.3 Dogma Maria – vždy Panna

Další téma týkající se Panny Marie, které bylo vyjasněno na 2. caňhradském koncilu roku 427, bylo její mateřské panenství. Postupem času a s prohlubováním víry církev dospěla k závěru, že panenství Matky Boží zůstalo porodem neporušené a Maria byla pannou před porodem, při něm i po něm.⁵⁸ Při liturgickém slavení se začal užívat titul *Aeiparthenos*, značící *vždy Panna*.⁵⁹ Velmi výstižně vyjádřili Mariino panenství a mateřství otcové Druhého vatikánského koncilu, kteří vidí v Marii nejdokonalejší uskutečnění církve.⁶⁰

1.6.4 Dogma o Mariině nanebevzetí

Při vyhlášení dogmatu o Mariině nanebevzetí s tělem i duší do nebeské slávy papežem Piem XII. roku 1950⁶¹ nebylo cílem dokázat pomocí důkazů či tvrzení skutečný historický průběh události, ale závazně definovat význam Marie pro církev i celé lidstvo. Ten spočívá v její jedinečné účasti na spásném díle jejího Syna a naději věřících, že i oni dojdou jednou stejného údělu.⁶²

⁵⁵ Srov. *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 140.

⁵⁶ Srov. tamtéž, čl. 495.

⁵⁷ Srov. PETRI, Heinrich et al. *Učení o Marii*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1996, s. 271.

⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 275.

⁵⁹ Srov. *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 499.

⁶⁰ Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, LG čl. 63, 64.

⁶¹ Srov. *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 966.

⁶² Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, LG čl. 60, 61, 62.

2 Duchovní život farnosti

V této části chceme obecně poukázat na skutečnost duchovního života (spirituality) křesťanů, do kterého také patří projev mariánské úcty.

Farnost je základní buňkou katolické církve, kde věřící prožívá svou víru ve společenství s ostatními farníky a podílí se na životě farnosti podle svých možností a darů, které každý pokřtěný od Ducha svatého dostal.⁶³

2.1 Liturgický rok

Prostor, v němž se slavení hlavních událostí spásy lidstva vykonaných v Ježíši Kristu odehrává, je liturgický rok, uspořádaný do jednoho ročního cyklu. Díky cyklickému opakování slavení událostí naší spásy roste a zraje víra, naděje a láska Božího lidu. Důvěrné seznámení se smyslem liturgického roku je důležité v době ochabnutí víry a křesťanských hodnot v dnešní společnosti. Tak je úkolem kázání, katechezí a výuky náboženství pomoci věřícím naleznout v církvi domov a bezpečí, jak tomu bylo u prvotních křesťanů.⁶⁴

Ve vztahu liturgie a lidové zbožnosti má liturgie přední místo před projevy zbožnosti, aby bylo zachováno slavení velikonočního tajemství jako nejvýznamnějšího projevu křesťanské bohoslužby.⁶⁵

Během liturgického roku církev nazírá na Pannu Marii jako na tu, kterou sama chce být, protože ona je se svým Synem v poslání spásy nerozlučně spjata.⁶⁶

2.2 Slavení svátostí

Aby se člověk, který prožívá svoji existenci tělesně, světsky a dějinně, mohl setkat s transcendentním Bohem, který je duchovní podstaty, potřebuje k tomu způsoby symbolické, jež umožňují právě svátosti. Tyto symbolické úkony, praktikující se v církvi od začátku, se od 12. století oficiálně nazývají svátosti. Mezi nejúčinnější znamení, která nám zprostředkovávají význam svátostí, náleží lidská slova. Jimi je vyjádřena jednota

⁶³ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, 1.Kor.12,4–11.

⁶⁴ Srov. ADAM, Adolf. *Liturgický rok*. Praha: Vyšehrad, 1998, s. 13, 14.

⁶⁵ Srov. *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, s. 76.

⁶⁶ Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, SC čl. 103.

mezi vnímatelným zvukem a duševním porozuměním. Účinnost svátostí je však garantována pouze Boží mocí v Duchu svatém.⁶⁷ Všechny svátosti tvoří dohromady jakýsi organismus, ve kterém ústřední místo zaujímá svátost eucharistie, k níž jsou všechny ostatní svátosti zaměřeny jako ke svému cíli.⁶⁸

2.3 Společenství ve farnosti

Každý člověk má ontologicky danou touhu po životě ve společenství proto, že byl od počátku stvořen jako muž a žena⁶⁹ a svojí existencí má ukazovat na společenství osob Nejsvětější Trojice.⁷⁰

Ve Starém zákoně je společenství člověka s Bohem (ze strany člověka k Bohu) charakterizováno ve slově *touha*. Naopak ze strany Boha k člověku je společenství vyjádřeno skrze smlouvu a zákon, kterými se Bůh ujímá svého izraelského lidu a bere na sebe starost a péči o svůj lid.

Skutečné, vlastní společenství Boha a člověka se uskutečňuje až v osobě Ježíše Krista, v němž Bůh na sebe vzal lidské tělo, umřel na kříži za hříchy světa a po třech dnech vstal z mrtvých. Tím jsou všichni křesťané povoláni k životu v lásce Otce i Syna i Ducha svatého i mezi sebou navzájem.⁷¹

Posláním křesťana je žít ve společenství s druhými – ať už v rodině přirozené, nebo duchovní – a naplňovat Pánův příkaz bratrské lásky.⁷² To však může být pro člověka, poznamenaného hříchem jak prvotním, tak osobním, dosti obtížné, a proto má k tomu účinnou pomoc v eucharistii, svátosti lásky.⁷³ Právě eucharistie vystihuje jednotu společenství Božského života i jednotu Božího lidu. Eucharistií Bůh posvěcuje svět v Kristu a lidé vzdávají nejúčinněji Bohopoctu Bohu skrze Krista v Duchu svatém.⁷⁴

⁶⁷ Srov. MÜLLER, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium i pastoraci*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 645.

⁶⁸ Srov. *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 1211.

⁶⁹ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, 2005, Gn 1,27.

⁷⁰ Srov. *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 1702.

⁷¹ Srov. LÉON-DUFOUR, Xavier et al. *Slovník biblické teologie*. 5. vyd. Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1981, s. 467, 468.

⁷² Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Jan 15,16.

⁷³ Srov. BENEDIKT XVI., *Sacramentum Caritatis*. Apoštolská exhortace. čl. 15.

⁷⁴ Srov. *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 1325.

To vše se lidé učí zvláštním způsobem ve farním společenství, využívající charismat, která každý člověk dostal k tomu, aby mohl být užitečný a podílel se na šíření Božího království.⁷⁵

Díky Mariinu nanebevzetí působí Matka Boží z nebe ve prospěch svých dětí, a to nejen v duchovních záležitostech, ale i pro dobro lidské společnosti, aby se mohlo šířit Boží království.⁷⁶

2.4 Duchovní obnovy, poutě

Člověk, který žije životem víry, si uvědomuje vzácnost daru víry, a proto usiluje o její prohloubení a zdokonalení. Na základě milosti přijaté ve křtu jsme se stali členy církve a Božími adoptivními dětmi v Kristu Ježíši s nadějí na spásu a vzkříšení z mrtvých. Avšak Boha můžeme vidět jen očima víry, kterou jsme nezaslouženě dostali jako dar.⁷⁷

Abychom lépe uskutečňovali své povolání křesťanů, vyplývající ze všeobecného kněžství, nabízí se nám možnost účastnit se duchovních obnov, které církev svobodně nabízí jako pomoc k hlubšímu prožití významných církevních svátků, nejčastěji Vánoc a Velikonoc. Důležité součásti duchovní obnovy jsou modlitba, rozjímání Písma svatého a přijímání svátostí pokání a eucharistie.

Další možnost, jak obnovit a upevnit svůj duchovní život, je skrze konání poutí. Tato praxe je rozšířena ve všech náboženstvích. U křesťanů je spojena s vírou, že člověk může obdržet milost na určitých místech, která jsou nějak spojena se životem nebo smrtí osob významných pro vznik nebo rozvoj křesťanství. Jedním z nejvyhledávanějších poutních míst je Palestina, kde žil, zemřel a z mrtvých vstal Ježíš Kristus. Další místa jsou spojena se životem nebo smrtí různých světců, případně se jedná o místa, kde se při soukromých zjeveních zjevila Panna Maria.

⁷⁵ Srov. FIORENTES, Stefano de a GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 935.

⁷⁶ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 62.

⁷⁷ Srov. LÉON-DUFOUR, Xavier et al. *Slovník biblické teologie*. 5. vyd. Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1981, s. 554.

Nejznámější zjevení Matky Boží v poslední době jsou např. zjevení na jihu Rwandy v roce 1981 v městečku Kibeho. Jiné, stále probíhající, je v Medugorje na jihu Bosny a Hercegoviny. Nejznámější zjevení, které ovlivnilo dějiny dvacátého i dvacátého prvního století, se událo roku 1917 v portugalské Fatimě. Společným rysem zjevení je výzva k pokání a modlitba růžence za odvrácení válek, obnovení míru a obrácení hříšníků.

Způsob konání poutí však musí probíhat se správným postojem, který je třeba podporovat, aby nedocházelo ke scestným projevům lidové zbožnosti.⁷⁸

2.5 Lidová zbožnost

Vedle oficiální liturgie církve existují různé výrazové formy křesťanského života, které obecně nesou název *lidová zbožnost*. Tato zbožnost se částečně z liturgie vyvinula a měla by lid k liturgii vést se snahou s liturgií se sladit.

Učitelství úřad lidovou zbožnost mnohokrát ocenil jako poklad Božího lidu a doporučil ji pro její vrozený smysl pro posvátno a transcendentno, a napomenul ty, kteří tento jev v církvi opomíjejí, přezírají, či opovrhují jím. Zároveň též upozorňuje na určitá rizika spojená s nesprávným praktikováním lidové zbožnosti, uctíváním svatých apod., která s sebou obecně přinášejí rizika vzniku nadřazenosti určitého kultu nad jedinečnost a primát Ježíše Krista.⁷⁹

⁷⁸ Srov. BERGER, Rupert. *Liturgický slovník*. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 376.

⁷⁹ Srov. *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, s. 54–57.

3 Význam a formy mariánské úcty v životě farnosti

Úcta k Matce Páně má univerzální rozměry a je darem Boha a Ježíše lidstvu. Aby zůstala pevně zakotvena v okruhu velikonočního tajemství, musí vycházet z naslouchání slovu Písma a učení magisteria. Tak se stane opravdu plodným výrazem křesťanského kultu.

V tomto duchu chceme v následujících kapitolách popsat praktický přínos úcty k Matce Boží a její význam pro společenství věřících ve farnosti.⁸⁰

3.1 Mariánské svátky a slavnosti během liturgického roku

V této kapitole zmiňujeme chronologicky seřazené svátky a slavnosti Panny Marie. Slavení mariánských svátků nám může pomoci na cestě následování příkladu Panny Marie, objevování její velikosti a významu v životě církve, a také nalézat i svou vlastní cestu životem podle Boží vůle.⁸¹

3.1.1 Slavnost Matky Boží, Panny Marie

Tato slavnost se slaví od roku 1969 na počátku kalendářního roku vždy 1. ledna. Úcta k Panně Marii jako Bohorodičce (řecky *Theotokos*) je v křesťanství patrná už od prvních staletí. Touto slavností chce církev poukázat na dobro, které Bůh prokázal blahoslavené Panně Marii a následně celému lidstvu, když na sebe vzal skutečné lidství se svou přirozeností, avšak bez jakékoli poskvrny hříchu a na kříži zvítězil nad smrtí a satanem.⁸² Tento den je příležitostí ke klanění se Ježíši jako Pánu s možností vyprošování daru pokoje a míru, na přímlovu Panny Marie, pro svět, kdy se v občanském světě slaví Mezinárodní den míru.⁸³

⁸⁰ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 75.

⁸¹ Srov. O'DONNELL, Christopher. *Slavíme s Marií*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, s. 202.

⁸² Srov. LÉON-DUFOUR, Xavier et al. *Slovník biblické teologie*. 5. vyd. Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1981, s. 571.

⁸³ Srov. O'DONNELL, Christopher. *Slavíme s Marií*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, s. 13.

3.1.2 Svátek uvedení Páně do chrámu

Druhého února slaví církev svátek Uvedení Páně do chrámu, v němž můžeme Panně Marii děkovat za její vzor víry a poslušnosti Bohu, že Krista nejen porodila, ale také podle zákona cele nabídla Hospodinu.⁸⁴ Samotný svátek je však více zaměřen na Krista jako světlo světa a slávu národů.⁸⁵

3.1.3 Slavnost Zvěstování Páně

Dvacátého pátého března, devět měsíců před Vánocemi, je slavena slavnost Zvěstování Páně, v níž mezi ústřední témata patří Mariin souhlas (latinsky *fiat*) se slovy Archanděla Gabriela, který Marii zvěstuje narození očekávaného Mesiáše. Pozoruhodná je Mariina poslušnost Boží vůli, podobná poslušnosti Jejího Syna v Getsemanech.⁸⁶

V tomto svátku si církev, podle liturgické mešní modlitby nad dary, po přijímání a preface, připomíná své počátky a naplnění touhy po spáse vložené do srdcí všech lidí.⁸⁷

3.1.4 Slavnost Navštívení Panny Marie

Na 31. květen, mezi slavnost Zvěstování Páně a Narození Jana Křtitele, připadá slavnost Navštívení Panny Marie. Tato událost setkání Marie a Alžběty charakterizuje analogicky poslání církve v dějinách spásy. Maria je prostřednicí setkání Alžběty a Jana Křtitele se Spasitelem. Zde je také možno vidět v Marii výše zmíněný předobraz stanu setkání s Archou úmluvy uvnitř, nesoucí v sobě Boží přítomnost.

Mariin chvalozpěv a odpověď Alžbětě „Od této chvíle mě budou blahoslovit všechna pokolení“⁸⁸ se zdá být zcela zásadní pro mariologii a též mariánskou úctu.

⁸⁴ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Nm 18,15.

⁸⁵ Srov. O'DONNELL, Christopher. *Slavíme s Marií*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, s. 20.

⁸⁶ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Mt 26,39.

⁸⁷ Srov. O'DONNELL, Christopher. *Slavíme s Marií*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, s. 47.

⁸⁸ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Lk1,48.

3.1.5 Svátek Narození Panny Marie

Tento svátek, připadající na 8. září, nám připomíná, že Mariiným narozením se naplnil čas a lidstvo stanulo na úsvitu mesiánské doby. Také je to vhodná příležitost k rozjímání o výsadě, které se Marii dostalo tím, že byla vyvolena stát se Matkou Mesiáše a v řádu milosti i všech lidí.⁸⁹

3.1.6 Slavnost Panny Marie, počaté bez poskvrny prvotního hříchu

Osmého prosince si v církvi připomínáme jedinečnou Boží milost, kterou byla Maria uchráněna veškeré poskvrny hříchu prvotního i osobního, a to pro budoucí zásluhy Ježíše Krista. V Marii je ztvárněn vzor a typ lidské bytosti tak, jak ji Bůh od věčnosti zamýšlel při svém stvořitelském díle. V tomto smyslu je nazývána církevními otci jako nová Eva.⁹⁰

Samotný teologický vývoj tohoto svátku byl dlouhý a oficiálně byl prohlášen za dogma papežem Piem IX. až roku 1850. O čtyři roky později se Matka Boží představila jako Neposkvrněné početí při soukromém zjevení mladé dívky Bernardetě v Lurdech. Dnešní teologie vidí tento svátek ve světle trinitárního Boha, a to jak z pohledu christologie, soteriologie, tak paschálního tajemství.⁹¹

3.2 Liturgická období se zaměřením na Pannu Marii

3.2.1 Doba adventní

Tak jako Velikonocům předchází doba přípravy v podobě doby postní, Vánocům předchází doba adventní. Advent má dvojí povahu. Za prvé je to připomínka očekávání narození Spasitele ústy proroků Starého zákona, např. Izaiáše či Jana Křtitele. Za druhé si připomínáme Ježíšův příslib jeho slavného druhého příchodu na konci lidských dějin ve slávě, se svými anděly.⁹²

Toto období není tedy v první řadě dobou pokání, ale oslavnou památkou inkarnace Božího Syna a radostným očekáváním Jeho parusie.⁹³

⁸⁹ Srov. O'DONNELL, Christopher. *Slavíme s Marií*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, s. 144.

⁹⁰ Srov. tamtéž, s. 191.

⁹¹ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 64, 67.

⁹² Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Mt 25,31–32.

⁹³ Srov. ADAM, Adolf. *Liturgický rok*. Praha: Vyšehrad, 1998, s. 129.

Adventní doba není přímo zaměřena mariánsky, přesto však obsahuje mariánský charakter. Tak si můžeme během čtyř týdnů trvání adventní doby stavět před oči Matku Boží, která díky své hluboké víře, pevné naději a dokonalé lásce k Bohu porodila světu Spasitele.

Mezi projevy lidové zbožnosti té doby vynikají zvláště nověna k Neposkvrněnému početí Panny Marie a vánoční nověna.

3.2.2 Roráty

Roráty dostaly svůj název od vstupního zpěvu čtvrté neděle adventní, který zní „*Rorate coeli desuper*“ (Rosu dejte, nebesa, shůry) a shrnuje v sobě prvky chorálu zavedeného v husitské době. Tyto latinské texty však byly čím dál častěji nahrazovány českými texty s použitím melodie chorálu. Roráty se pravidelně zpívaly během votivních mší k Panně Marii v celé adventní době. Dnes je již jejich forma změněna a hlavní rys rorátů (dualismus chorál/píseň) zanikl.⁹⁴

Konání rorátů může být vhodnou příležitostí v rámci pastorační rodin a příležitostí pro pravidelnou společnou modlitbu a návštěvu liturgie ve farním kostele.

3.2.3 Doba vánoční

Vánoční doba nám připomíná tajemství vtělení Božího Syna díky svobodnému souhlasu Panny Marie s plánem spásy, který Bůh od věků zamýšlel.⁹⁵

Tajemství Vánoc lze vidět jen ve světle velikonočního tajemství a odtud také nahlížet na důležitost Mariina poslání jako spoluvykupitelky, prostřednice a přímělkyně. Tyto tituly však jsou správně chápány jen ve světle úzkého spojení Mariiny spolupráce s Vykupitelem, a to jak při vtělení, tak při Jeho kalvárské oběti, kdy Panna Maria svobodně souhlasila se Synovou obětí za spásu světa.⁹⁶

Ústřední téma Vánoc lze najít z mariologického hlediska v dogmatu o Marii, Matce Boží, které ukazuje Krista jako pravého Boha i pravého člověka současně se dvěma úplnými a odlišnými přirozenostmi zároveň (hypostatická unie).

⁹⁴ Srov. ŠMÍD, František. *Roráty: České adventní zpěvy 16. století*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, s. 5–8.

⁹⁵ Srov. *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, čl. 967.

⁹⁶ Srov. MIRAVALLE, I. Mark. *Maria Spoluvykupitelka Prostřednice Přímělkyně*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, s. 11–12.

Zároveň po mnoha staletích vidíme Pannu Marii jako tu, která svou láskou spolupracovala a nadále spolupracuje na zrození nových věřících křesťanů v církvi.⁹⁷

Doba vánoční je tradičně vhodnou příležitostí pro konání živých betlémů s možností zapojení dětí i dospělých do života farnosti s případnou prezentací širší veřejnosti, která nepatří do společenství farnosti.

3.2.4 Mariánské měsíce květen a říjen

Tyto mariánské měsíce vznikly v době, kdy ještě nebyl kladen takový důraz na liturgii jako normativní formu křesťanského kultu, a tudíž dnes mohou někdy působit určité napětí a nedorozumění vzhledem ke slavení určitého liturgického období.

Velikonoční doba a letnice vždy zasahují do měsíce května. V tomto případě je moudré a namíste využít příkladu Panny Marie vzhledem k její účasti na velikonočním tajemství Ježíše Krista.⁹⁸

V měsíci květnu můžeme na Marii pohlížet jako na nejkrásnější květ, který se rozvinul v plnosti času, čímž Bůh otevřel lidstvu novou šanci stát se novým stvořením.⁹⁹ Je příhodné využít tento čas ke společné modlitbě májových pobožností (jak je dosud v mnoha farnostech zvykem) a prohloubit svou víru a úctu k Matce Boží.

Další mariánský měsíc slavený v kalendářním roce je říjen, a to především díky modlitbě růžence, které je měsíc říjen zasvěcen. Typicky mariánská modlitba růžence se vyvinula ve druhém tisíciletí našeho letopočtu díky Řádu bratří kazatelů (dominikánů).

Růženec ve své podstatě shrnuje celou hloubku křesťanského poselství a mnozí papežové tuto modlitbu vyzdvihovali jako velmi účinnou zbraň proti zlu. Nejznámější je příklad papeže Pia V., který v roce 1571 vyzval křesťanský svět k modlitbě růžence za odvrácení pohromy islamizace Evropy Turky, kteří se zdáli být neporazitelní díky své mnohonásobné vojenské přesile nad politicky roztržštěným Západem. Došlo k neuvěřitelnému vítězství křesťanského loďstva nad tureckou flotilou v bitvě u Lepanta.

⁹⁷ Srov. *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, 2001, čl. 963.

⁹⁸ Srov. *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, s. 131.

⁹⁹ Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Jan 3,3.

Všichni byli přesvědčeni, že to nebylo díky zbraním, ale modlitbě růžence. Rok po bitvě vyhlásil papež Řehoř XIII., aby se každou první sobotu v říjnu slavil „Svátek růžence“.¹⁰⁰

Velkým šířitelem mariánské úcty a modlitby růžence byl papež sv. Jan Pavel II., který Apoštolským dopisem *Rosarium Virginis Mariae* stanovil, že od října 2002 do října 2003 bude v celé církvi probíhat Rok růžence. Zároveň též rozšířil modlitbu růžence o pět nových tajemství růžence světla. Růženec se stal neodmyslitelnou součástí mariánské úcty a modlitbou, v níž můžeme spolu s Marií kontemplovat Kristovu tvář.¹⁰¹ Dnes je růženec považován za lidovou modlitbu a nabízí se jako účinná pomoc pro oživení víry jak v rodinách, tak ve společenstvích. Je pěkný zvyk, když se lidé dohodnou na pravidelné společné modlitbě růžence ve farnosti a scházejí se pravidelně k její modlitbě.

3.3 Zasvěcení Panně Marii

V dějinách zbožnosti lze sledovat různé způsoby zasvěcení či odevzdání se Panně Marii do její ochrany. Podnět k aktu zasvěcení lze vidět v Ježišových slovech na kříži, kde odevzdal svou Matku učedníku Janovi a ten ji od té chvíle přijal k sobě.¹⁰²

Zasvěcení se Matce Boží je analogií zasvěcení se Bohu a mělo by vést věřící k věrnějšímu naplňování křestních závazků a důvěryplnějšímu svěření se přímluvě Panny Marie. Zasvěcení nemá být plodem přílišných emocí a má vyjadřovat liturgický způsob „k Otci skrze Syna v Duchu svatém“.¹⁰³

Nejdokonalejší forma přiblížení se Neposkvrněné v osobní rovině spočívá v úplném zasvěcení se jí a darování se jí jako nástroj či vlastnictví pro spoluúčast na spáse světa. Příkladem toho je náš nejdokonalejší vzor Ježíš Kristus. On sám miloval Marii a neváhal podříditi její vůli třicet let svého pozemského života. Takto můžeme následovat Ježíše, který je nejdokonalejší vzor naší svatosti.

¹⁰⁰ Srov. TOMEK, Roman. Vítězství křesťanských vojsk v bitvě u Lepanta. In: *Fatym.com* [online]. 3. 10. 2023 [cit. 2023-11-11]. Dostupné z: <https://www.fatym.com/view.php?navezclanku=mariina-vitezstvi-2-dil-vitezstvi-krestanskyx-vojsk-v-bitve-u-lepanta&cislocclanku=2011100032>.

¹⁰¹ Srov. PAVEL, Jan II. *Rosarium Virginis Mariae*. Praha: Sekretariát české biskupské konference (pro vnitřní potřebu), 2002.

¹⁰² Srov. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005, Jan 19,25–27.

¹⁰³ Srov. *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, s. 138–139.

Odevzdání se Marii může být učiněno mnoha způsoby. Častý způsob je ústní formulace určité zászvětné modlitby, která se liší podle společenství nebo spirituality, ve které je vykonána.

Vše, co nabízíme Marii, která je Neposkvrněná od svého početí, Maria očišťuje a dále předkládá svému Synu jako obětní dar. Ježíš, skrze zásluhy své Nejsvětější krve, předkládá tento dar dále svému Otci, a tak se náš čin stává obětí našeho srdce, Neposkvrněného Srdce Mariina a Srdce Ježíšova, obětovanou trojjedinému Bohu.

Zasvěcením se Neposkvrněné ji odevzdáváme celou svou bytost, všechny schopnosti duše, tedy rozum, paměť a vůli, všechny tělesné schopnosti, smysly, sílu, zdraví i nemoc.¹⁰⁴

Zasvěcení se mohou vykonávat jak v osobní rovině, tak společně. Zasvěcena může být jak individuální osoba, tak rodina, farnost, diecéze nebo stát.

Nejznámější a nejvýznamnější zasvěcení Neposkvrněnému Srdci Panny Marie v univerzální rovině vykonali papežové dvacátého století na výzvy Panny Marie ze zjevení v portugalské Fatimě roku 1917.

Matka Boží ohlásila třem malým dětem, ve třetím zjevení 13. 7. 1917, že bude požadovat zasvěcení Ruska jejímu Neposkvrněnému Srdci. Svou žádost o zasvěcení konkretizovala při zjevení sestře Lucii ve španělském Tuy roku 1929, kde žádala o zasvěcení Ruska jejímu Neposkvrněnému Srdci, které má být vykonáno papežem spolu s biskupy celého světa. Toto zasvěcení vykonali nejprve papež Pius XII. v roce 1942 a sv. Jan Pavel II. roku 1984. Z politických důvodů však výslovně nezmínili Rusko ani SSSR či nebyli v jednotě se všemi biskupy. Kompletní zasvěcení podle požadavků Panny Marie vykonal až papež František 15. 2. 2022.¹⁰⁵

Co je pravým významem soukromého zjevení ve Fatimě?

Zjevení nám mají pomoci umět pochopit znamení času a ve víře na ně správně odpovědět podle slov Evangelia svatého Lukáše: „Úkazy na zemi i na obloze umíte posoudit. Jak to, že nedovedete posoudit tuto dobu?“¹⁰⁶

¹⁰⁴ Srov. KOLBE, Maxmilián Maria. *Myšlenky o Panně Marii*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, s. 79–85.

¹⁰⁵ Srov. FILIP, Štěpán. Matko Boží, zasvěcujeme Rusko a Ukrajinu. *RC monitor* [online]. 2022, 19(12), 12 [cit. 2023-11-11]. ISSN 1214-8458. Dostupné z: <https://rcmonitor.cz/download/MONITOR-2022-12.pdf>

¹⁰⁶ Srov. DOKLÁDAL, Pavel. *Fatima naše naděje*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2017, s. 52.

3.4 Mariánská společenství

Bůh se stal člověkem, abychom my měli účast na životě trojjediné Boží lásky, skrze lidství Ježíše Krista. Všichni věřící jsou povoláni ke společenství lásky v trojjediném Bohu a být syny a dcerami Božími, tak jako se Maria stala dcerou Otce, matkou Syna a nevěstou Ducha svatého.

Na Marii můžeme vidět souhrn všech záměrů teologické antropologie. Milost není nikdy dána člověku pro něho samotného, ale hlavně pro dobro církve a společenství. Čím je člověk více obdarován milostí, tím má být více otevřen společenství a být mu zavázán.¹⁰⁷ V životě Marie, Matky Boží, se to všechno podivuhodně objevuje. I když knihy Nového zákona o životě Marie mnoho detailních informací neposkytují, přesto po hlubším promýšlení a meditaci můžeme objevit její velikost a význam pro náš život i naše prožívání víry. Mariina dokonalá odevzdanost do Boží vůle staví Marii na první místo, jako dokonalý vzor manželky a matky, učednice a učitelky a každého člověka.

Z těchto důvodů cítí řada lidí potřebu hlubšího následování Marie a jejího příkladu konkrétnější formou. Mnozí proto berou na sebe určité závazky a vstupují do společenství, které tyto ideály nabízí a zároveň pomáhají uskutečňovat.

Jako příklad zde uvádíme některá mariánská společenství, která jsou ve světě rozšířena.

Dodnes rozšířené je římskokatolické laické sdružení Mariánská družina, založená v roce 1584 belgickým jezuitou Jeanem Leunisem, jehož cílem je šíření úcty k Panně Marii, vlastní posvěcení, hluboký duchovní život a apoštolát.

Jedno z dalších mariánských společenství, vzniklé na popud sv. Maxmiliána Kolbeho, je Rytířstvo Neposkvrněné. Jedná se o mezinárodní katolické evangelizační hnutí sdružující lidi osobně zasvěcené Bohu skrze Neposkvrněnou.

Posledním zde uvedeným mariánským společenstvím je Světový apoštolát Fatimy. Členové tohoto hnutí se zavazují slibem, že se každodenně budou modlit alespoň pět desátek svatého růžence, vykonají nověnu pěti po sobě následujících prvních sobot, včetně svátosti smíření a svatého přijímání na smír hříchů proti Neposkvrněnému Srdci Panny Marie.

¹⁰⁷ Srov. MÜLLER, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium i pastoraci*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 520–521.

Nosí hnědý škapulíř nebo medailku Panny Marie Karmelské pro připomenutí si osobního zasvěcení Panně Marii a vše konají v jednotě se svatým otcem a biskupy.

Závěr

Předmět této bakalářské práce zahrnoval postavu Panny Marie a její význam pro hlubší prožívání víry jak jednotlivého věřícího, tak celého farního společenství. V první části práce jsme mohli sledovat předobrazy Panny Marie v dějinách izraelského národa jako předznamenání budoucích událostí a skutečností, které se v církvi rozvinuly díky historickému a teologickému vývoji daného tématu od začátku křesťanství až po současnost.

V průběhu psaní práce a při postupném skládání jednotlivých částí z níže uvedených pramenů se jednoznačně ukazovalo kladné potvrzení hypotézy, a to že mariánská úcta je důležitou součástí života jednotlivců, farních společenství, ale i celé církve. Při studiu pramenů týkajících se významu a poslání Panny Marie – ať už z oblasti magisteria, či z děl některých církevních otců, teologů a světců – jasně vyplývá skutečnost, že zdravá mariánská úcta je zárukou úspěšného dosažení cíle každého věřícího křesťana, kterým je společenství Nejsvětější Trojice Otce, Syna a Ducha svatého, jehož je Maria dcerou, matkou a snoubenkou.

Snaha o napodobování Mariina příkladu prožívání víry a plnění Boží vůle, a to v často z lidského hlediska nepochopitelných a neřešitelných situacích, mohou pomoci překonat různé těžkosti – ať už v životě jednotlivců, nebo celých společenství věřících.

Nejdůležitější přínos následování Panny Marie a jejího příkladu spatřuji ve snaze o napodobování jejích teologálních a kardinálních ctností: hluboké víry, naděje, lásky, moudrosti, spravedlnosti, mírnosti a statečnosti. Nemenší důležitost pro správné prožívání víry a účast na životě církve vidím v napodobování její pokory a poslušnosti Božímu Slovu a Zákonu (autoritě).

Věřím, že kde je snaha o tyto ideály, tam se daří – s pomocí Boží a přímluvy Panny Marie – efektivně překonávat různé těžké situace, kterým jsou dnešní člověk, farní společenství a celé lidstvo vystaveni.

Seznam použité literatury

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. 6., přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005. ISBN 80-85810-08-5.

Dokumenty II. vatikánského koncilu. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-467-9.

Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 80-7192-488-1.

KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii: směrnice a zásady.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 978-80-7195-152-0.

MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 978-80-7192-762-4.

ADAM, Adolf. *Liturgický rok.* Praha: Vyšehrad, 1998. ISBN 80-7021-269-1.

BENEDIKT, XVI. *Sacramentum Caritatis.* Posynodální apoštolská exhortace papeže Benedikta XVI. Praha: Nakladatelství Paulínky, 2007. ISBN 978-80-86949-32-1

BERGER, Rupert. *Liturgický slovník.* Praha: Vyšehrad, 2008. ISBN 978-80-7021-965-2.

CANTALAMESSA, Raniero. *Maria, zrcadlo církve.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-80-4.

DOKLÁDAL, Pavel. *Fatima naše naděje.* Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2017. ISBN 978-80-87864-68-5.

DOMAŇSKI, Jerzy. *Myšlenky sv. Maxmiliána M. Kolbeho o Panně Marii.* Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997.

FIORNTES, Stefano de a GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-338-9.

KANISIUS, Petr. *Maria, nedostižná Panna a svatá Bohorodička, díl I.* Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1998.

KANISIUS, Petr. *Maria, nedostižná Panna a svatá Bohorodička, díl II*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1998.

KOLBE, Maxmilián Maria. *Myšlenky o Panně Marii*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Maria z Nazareta*. Svitavy: Trinitas, 2003. ISBN 80-86036-91-X.

LAURENTIN, René. *Pojednání o Panně Marii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN 80-7192-728-7.

LÉON-DUFOUR, Xavier et al. *Slovník biblické teologie*. 5. vyd. Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1981.

MIRAVALLE, I. Mark. *Maria Spoluvykupitelka Prostřednice Přímělkyně*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997.

MÜLLER, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium i pastoraci*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7195-259-6.

O'DONNELL, Christopher. *Slavíme s Marií*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-088-6.

PAVEL, Jan II. *Redemptoris Mater, Encyklika papeže Jana Pavla II*. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1995.

PAVEL, Jan II. *Rosarium Virginis Mariae*. Praha: Sekretariát české biskupské konference (pro vnitřní potřebu), 2002.

PETRI, Heinrich et al. *Učení o Marii*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1996.

ŠMÍD, František. *Roráty: České adventní zpěvy 16. století*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.

Internetové zdroje

FILIP, Štěpán. Matko Boží, zasvěcujeme Rusko a Ukrajinu. *RC monitor* [online]. 2022, 19(12), 12–13 [cit. 2023-11-11]. ISSN 1214-8458. Dostupné z: <https://rcmonitor.cz/download/MONITOR-2022-12.pdf>

TOMEK, Roman. Vítězství křesťanských vojsk v bitvě u Lepanta. In: *Fatym.com* [online]. 3. 10. 2023 [cit. 2023-11-11]. Dostupné z: <https://www.fatym.com/view.php?>

nazevclanku=mariina-vitezstvi-2-dil-vitezstvi-krestanskych-vojsk-v-bitve-u-lepanta&ci
sloclanku=2011100032.